

Định luật Ôm cho mạch kín

A. Phương pháp & Ví dụ

1. Mạch kín cơ bản (gồm nguồn và điện trở thuần):

(R là điện trở của mạch ngoài; E, r là suất điện động và điện trở trong của nguồn).

2. Mạch kín gồm nhiều nguồn điện và máy thu mắc nối tiếp với điện trở thuần:

Trong đó: R là điện trở tương đương của mạch ngoài;

E, r là suất điện động và điện trở trong của nguồn;

E', r' là suất điện động và điện trở trong của máy thu điện

với quy ước: nguồn khi dòng điện đi vào từ cực âm và đi ra từ cực dương; máy thu khi dòng điện đi vào từ cực dương và đi ra từ cực âm.

3. Mạch kín gồm nhiều nguồn giống nhau (E, r) mắc thành bộ và điện trở thuần:

+ Nếu n nguồn giống nhau mắc nối tiếp thì: $E_b = nE; r_b = nr$.

+ Nếu n nguồn giống nhau mắc song song thì:

+ Nếu mắc hỗn hợp đối xứng gồm m dãy, mỗi dãy có n nguồn thì:

Ví dụ 1: Đèn 3V – 6W mắc vào hai cực acquy ($E = 3V, r = 0,5\Omega$). Tính điện trở đèn, cường độ dòng điện, hiệu điện thế và công suất tiêu thụ của đèn.

Hướng dẫn:

Điện trở của đèn:

Cường độ dòng điện qua đèn:

Hiệu điện thế của đèn: $U = IR = 1,5 \cdot 1,5 = 2,25V$.

Công suất tiêu thụ của đèn: $P = RI^2 = 1,5 \cdot 1,5^2 = 3,375W$.

Ví dụ 2: Hai điện trở $R_1 = 2\Omega, R_2 = 6\Omega$ mắc vào nguồn (E, r). Khi R_1, R_2 nối tiếp, cường độ trong mạch $I_N = 0,5A$. Khi R_1, R_2 song song, cường độ mạch chính $I_S = 1,8A$. Tìm E, r .

Hướng dẫn:

– Khi $[R_1 \text{ nt } R_2] \Rightarrow R_N = R_1 + R_2 = 2 + 6 = 8\Omega$

– Khi $[R_1 // R_2]$

Từ (1) và (2), suy ra:

Ví dụ 3: Cho mạch điện như hình. Biết nguồn điện có suất điện động $E = 12V$ và có điện trở trong $r = 1\Omega$, các điện trở $R_1 = 10\Omega, R_2 = 5\Omega$ và $R_3 = 8\Omega$.

a) Tính tổng trở R_N của mạch ngoài.

- b) Tính cường độ dòng điện I chạy qua nguồn điện và hiệu điện thế mạch ngoài U .
 c) Tính hiệu điện thế U_1 giữa hai đầu điện trở R_1 .
 d) Tính hiệu suất H của nguồn điện.

Hướng dẫn:

a) $R_N = R_1 + R_2 + R_3 = 23\Omega$

b)

$$U_N = I.R_N = 0,5.23 = 11,5V$$

c) $U_1 = I.R_1 = 0,5.10 = 5V$

d)

Ví dụ 4: Có mạch điện như hình vẽ. Nguồn điện có suất điện động $E = 12V$ và có điện trở trong $r = 0,5\Omega$. Các điện trở mạch ngoài $R_1 = 4,5\Omega$, $R_2 = 4\Omega$, $R_3 = 3\Omega$. Hãy tìm số chỉ của ampe kế hiệu suất của nguồn điện khi

a) K mở.

b) K đóng.

Hướng dẫn:

a) Khi K mở mạch gồm R_1 nối tiếp R_2 nối tiếp R_3 : $R_{td} = R_1 + R_2 + R_3 = 11,5\Omega$

b) Khi khóa K đóng, A và B cùng điện thế nên chập A, B, mạch điện vẽ lại như hình

$$R_{td} = R_1 + R_2 = 7,5\Omega$$

Ví dụ 5: Cho mạch điện như hình vẽ. Nguồn điện có suất điện động $E = 9V$ và điện trở trong $r = 1\Omega$. Các điện trở mạch ngoài $R_1 = R_2 = R_3 = 3\Omega$, $R_4 = 6\Omega$.

- a) Tính cường độ dòng điện chạy qua các điện trở và hiệu điện thế hai đầu mỗi điện trở.
 b) Tính hiệu điện thế giữa hai điểm C và D.
 c) Tính hiệu điện thế 2 đầu nguồn điện và hiệu suất của nguồn điện.

Hướng dẫn:

a) Ta có: $R_{23} = R_2 + R_3 = 6\Omega$

$$R_{ng} = R_{AB} + R_4 = 8\Omega;$$

$$U_4 = I_4.R_4 = 6(V)$$

$$U_{AB} = I.R_{AB} = 2(V) \Rightarrow U_1 = U_{23} = 2(V)$$

b) Hiệu điện thế giữa hai điểm C và D: $U_{AB} = U_3 + U_4 = 1 + 6 = 7(V)$

c) Hiệu điện thế hai đầu nguồn: $U = E - Ir = 9 - 1 = 8V$

Hiệu suất của nguồn:

Ví dụ 6: Cho mạch điện như hình: $E = 12V$, $r = 1\Omega$, $R_1 = R_2 = 4\Omega$, $R_3 = 3\Omega$, $R_4 = 5\Omega$.

- a) Tìm điện trở tương đương mạch ngoài.
- b) Tìm cường độ dòng điện mạch chính và U_{AB} .
- c) Tìm cường độ dòng điện trong mỗi nhánh và U_{CD} .

Hướng dẫn:

a) Ta có:

b)

$$U_{AB} = I \cdot R_{ng} = 9,6V$$

c) Do R_{12} và R_{34} bằng nhau, mà chúng mắc song song nên:

B. Bài tập

Bài 1. Xét mạch kín gồm nguồn điện có suất điện động $E = 2V$, điện trở trong $r = 0,1\Omega$ mắc với điện trở ngoài $R = 99,9\Omega$. Tìm hiệu điện thế giữa hai cực của nguồn điện.

Lời giải:

+ Cường độ dòng điện trong mạch chính:

$$+ \text{Ta có: } E = U + Ir \Rightarrow U = E - Ir = 2 - 0,02 \cdot 0,1 = 1,998V$$

Bài 2. Cho mạch điện trong đó nguồn điện có điện trở trong $r = 1\Omega$. Các điện trở của mạch ngoài $R_1 = 6\Omega$, $R_2 = 2\Omega$, $R_3 = 3\Omega$ mắc nối tiếp nhau. Dòng điện chạy trong mạch là $1A$.

a) Tính suất điện động của nguồn điện và hiệu suất của nguồn điện.

b) Tính công suất tỏa nhiệt của mạch ngoài và nhiệt lượng tỏa ra ở mạch ngoài trong thời gian $t = 20$ phút.

Lời giải:

a) Điện trở tương đương mạch ngoài: $R_{td} = R_1 + R_2 + R_3 = 11\Omega$

+ Ta có:

$$+ \text{Hiệu điện thế mạch ngoài (hiệu điện thế hai đầu cực của nguồn): } U = IR_{td} = 11V$$

+ Hiệu suất của nguồn:

b) Công suất tỏa nhiệt ở mạch ngoài: $P = I^2 R_{td} = 11W$

$$+ \text{Nhiệt lượng tỏa ra ở mạch ngoài trong thời gian } t = 20 \text{ phút: } Q = I^2 R_{td} t = 13,2 \text{ kJ}$$

Bài 3. Nguồn điện (E , r), khi điện trở mạch ngoài là $R_1 = 2\Omega$ thì cường độ dòng điện qua R_1 là $I_1 = 8A$. Khi điện trở mạch ngoài là $R_2 = 5\Omega$ thì hiệu điện thế hai đầu nguồn là $U_2 = 25V$. Tìm E , r .

Lời giải:

Khi $R = R_1 = 2\Omega$, ta có:

Khi $R = R_2 = 5\Omega$:

$$\Rightarrow 5E - 25r - 125 = 0 \quad (2)$$

Từ (1) và (2), ta có:

Bài 4. Mạch kín gồm nguồn điện ($E = 200 \text{ V}$, $r = 0,5\Omega$) và hai điện trở $R_1 = 100 \Omega$, $R_2 = 500 \Omega$ mắc nối tiếp. Một vôn kế mắc song song với R_2 , thì số chỉ của nó là 160 V. Tính điện trở của vôn kế.

Lời giải:

Giả sử điện trở của vôn kế không quá lớn so với điện trở của các điện trở thuần

- + Gọi R_v là điện trở vôn kế.
- + Điện trở tương đương mạch ngoài:

+ Dòng điện trong mạch chính:

- + Lại có: $I = I_2 + I_v$. Với:
- + Do đó ta có:

Bài 5. Cho mạch điện như hình vẽ. Nguồn điện có $E = 12\text{V}$, và điện trở trong $r = 0,1\Omega$. Các điện trở mạch ngoài $R_1 = R_2 = 2\Omega$, $R_3 = 4\Omega$, $R_4 = 4,4\Omega$.

- a) Tính cường độ dòng điện chạy qua các điện trở và hiệu điện thế hai đầu mỗi điện trở.
- b) Tính hiệu điện thế U_{CD} . Tính công suất tiêu thụ của mạch ngoài và hiệu suất nguồn điện.

Lời giải:

a) $R_{23} = R_2 + R_3 = 6\Omega$

$$\rightarrow R_{AB} + R_4 = 5,9 \Omega$$

$$I_4 = I = 2 \text{ A} \Rightarrow U_4 = I_4 \cdot R_4 = 8,8 \text{ V}$$
$$U_{AB} = I \cdot R_{AB} \Rightarrow U_{23} = U_1$$

$$I_2 = I_3 = I_{23} = 0,5\text{A}$$

b) Hiệu điện thế giữa hai điểm C, D: $U_{CD} = U_3 + U_4 = 2 + 8,8 = 10,8\text{V}$

+ Công suất mạch ngoài: $P_{ngoai} = I^2 R_{td} = 2^2 \cdot 5,9 = 23,6\text{W}$

+ Hiệu suất nguồn:

Bài 6. Có mạch điện như hình vẽ. Các điện trở mạch ngoài $R_1 = 6\Omega$, $R_2 = 5,5\Omega$. Điện trở của ampe kế và khóa K không đáng kể, điện trở của vôn kế rất lớn. Khi K mở vôn kế chỉ 6V. Khi K đóng vôn kế chỉ 5,75 V, tính E, r và số chỉ ampe kế khi đó.

Lời giải:

Khi khoá K mở, trong mạch không có dòng điện. Ta có: $U_v = E = 6\text{V}$

- + Khi đóng K, trong mạch có dòng điện:
- + Số chỉ vôn kế V chính là hiệu điện thế hai cực của nguồn nên:

+ Số chỉ của ampe kế A chính là dòng điện trong mạch chính nên: $I_A = I = 0,5 \text{ A}$